

Lieta C-385/20

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2020. gada 12. augusts

Iesniedzējtiesa:

Juzgado de Primera Instancia n.º 49 de Barcelona (Barselonas
pirmās instances tiesa Nr. 49, Spānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 7. jūlijs

Prasītāji:

EL

TP

Atbildētāja:

Caixabank, S. A.

Pamatlietas priekšmets

Negodīgi noteikumi pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos –
Tiesas nolēmums par [noteikuma] spēkā neesamību – Tiesāšanās izdevumi –
Tiesāšanās izdevumu apmēra noteikšana

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Valsts tiesību aktu un judikatūras, kas attiecas uz tiesāšanās izdevumu noteikšanu,
saderība ar Padomes Direktīvu 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem
noteikumiem patērētāju līgumos. Juridiskais pamats ir LESD 267. pants.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai 2019. gada 1. oktobra rīkojumā tiesas sniegtā *LEC* [Civilprocesa likuma] 251. panta, 394. panta 3. punkta un 411. panta interpretācija, saskaņā ar kuru tiesvedības priekšmeta vērtība tiek pielīdzināta strīdā iesaistītajām ekonomiskajām interesēm un kura tādējādi izraisa patērētāja savam advokātam samaksāto honorāru apmēra samazināšanu, par pamatu ņemot fiksētu summu (18 000 EUR), kas tiesību aktos noteikta tikai attiecībā uz gadījumiem, kad tiesvedības priekšmets nevar tikt novērtēts, nevis uz gadījumiem, kad tā vērtība nav tikusi norādīta, ir pretrunā Direktīvas 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam, jo tādējādi netiek ļauts atjaunot tiesisko un faktisko stāvokli, kāds patērētājam būtu bijis, ja nebūtu negodīgā noteikuma, lai gan par labu patērētājam ir pieņemts tiesas nolēmums par noteikuma atzīšanu par negodīgu, un netiek atcelta nepamatota procesuāla prasība saistībā ar atlīdzināmo izdevumu ierobežojumu, lai gan šāda atcelšana garantētu patērētājam piemērotākus un efektīvākus līdzekļus savu tiesību likumīgai īstenošanai?

2. Vai pats *LEC* 394. panta 3. punkts ir pretrunā Direktīvas 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam un padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinā ar šo direktīvu patērētājiem piešķirto tiesību īstenošanu, jo šajā tiesību normā patērētājam paredzētais ierobežojums, saskaņā ar kuru viņam ir jāuzņemas daļa no saviem tiesāšanas izdevumiem, nozīmē, ka nav iespējams atjaunot tiesisko un faktisko stāvokli, kāds patērētājam būtu bijis, ja nebūtu negodīgā noteikuma, lai gan par labu patērētājam ir pieņemts tiesas nolēmums par noteikuma atzīšanu par negodīgu, un netiek atcelta nepamatota procesuāla prasība saistībā ar atlīdzināmo izdevumu ierobežojumu, lai gan šāda atcelšana garantētu patērētājam piemērotākus un efektīvākus līdzekļus savu tiesību likumīgai īstenošanai?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos: 24. apsvērumš, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts.

Tiesas spriedumi, 2003. gada 9. decembris (C-129/00, ECLI:EU:C:2003:656); 2013. gada 5. decembris (C-413/12, ECLI:EU:C:2013:800, 30. punkts); 2016. gada 21. decembris (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980, 53.–56. un 61. punkts) un 2018. gada 13. septembris (C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711).

Atbilstošās valsts tiesību normas

Ley de Enjuiciamiento Civil [Civilprocesa likums]:

243. pants. Tiesāšanās izdevumu apmēra noteikšana

1. Visās tiesvedībās un instancēs tiesāšanās izdevumu apmēru nosaka attiecīgi tās tiesas sekretārs [*Secretario del Tribunal*], kura izskata konkrēto prasību vai pārsūdzību, vai arī attiecīgā gadījumā par izpildi atbildīgais tiesvedis [*Letrado de la Administración de Justicia*].

[..]

Tiesvedis samazina advokātu vai citu profesionāļu, kuru izdevumi un honorāri nav pakļauti tarifiem, honorārus, ja pieprasītā summa pārsniedz 394. panta 3. punktā noteikto robežvērtību un ja nav konstatēts, ka lietas dalībnieks, kam jāatlīdzina tiesāšanās izdevumi, ir ļaunprātīgi radījis izdevumus.

394. pants. Pirmās instances tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanas piespriešana

1. Tiesvedībā par juridiska fakta konstatēšanu tiesāšanās izdevumi pirmajā instancē ir jāsedz lietas dalībniekam, kura visi prasījumi ir noraidīti, izņemot, ja tiesa, to pienācīgi pamatojot, sniedz vērtējumu, ka lieta faktisko apstākļu vai tiesību ziņā rada nopietnas šaubas.

[..]

3. Ja saskaņā ar šī panta 1. punktu lietas dalībniekam, kam nolēmums ir nelabvēlīgs, ir jāatlīdzina tiesāšanās izdevumi, tam var noteikt pienākumu katram strīda dalībniekam, kam nolēmums ir labvēlīgs, no summas, kas atbilst advokātu vai to citu profesionāļu atlīdzībai, kuru izdevumi un honorāri nav pakļauti tarifiem, maksāt tikai summu, kas nepārsniedz trešdaļu no prasības summas; naudas izteiksmē nenovērtējamus prasījumus tikai šajā nolūkā novērtē 18 000 EUR apmērā, izņemot, ja lietas sarežģītības dēļ tiesa nosaka citādi.

251. pants. Tiesvedības priekšmeta vērtības noteikšana

Tiesvedības priekšmeta vērtību nosaka atbilstoši prasījumā ietvertajām ekonomiskajām interesēm, ko aprēķina, ievērojot šādus noteikumus:

1. Ja tiek prasīta konkrēta naudas summa, tiesvedības priekšmeta vērtība ir minētā summa; ja summa nav noteikta, kaut vai relatīvā izteiksmē, prasījums uzskatāms par tādu, kas nav noteikts naudas izteiksmē.

[..]

8. Tiesvedībās, kas attiecas uz parāda instrumenta pastāvēšanu, spēkā esamību vai iedarbību, tā vērtību aprēķina, ņemot vērā visu maksājamo summu, pat ja tā ir maksājama pa daļām. Šo novērtēšanas kritēriju piemēro tiesvedībās, kuras attiecas uz parāda instrumenta vai personisko tiesību rašanos, maiņu vai dzēšanu, izņemot, ja nav piemērojami citi šī panta noteikumi.

253. pants. Tiesvedības priekšmeta vērtības norādīšana prasības pieteikumā

[..]

3. Ja prasītājs nevar pat aptuveni norādīt tiesvedības priekšmeta vērtību, kaut vai relatīvā izteiksmē, ekonomisko interešu neesamības dēļ, jo nav iespējams aprēķināt minētās intereses saskaņā ar kādu no tiesību normām par tiesvedības priekšmeta vērtības noteikšanu, vai arī, lai gan pastāv spēkā esoša tiesību norma attiecībā uz novērtēšanas, viņš to nevar noteikt prasības celšanas brīdī, prasību izskata atbilstoši parastās tiesvedības noteikumiem.

411. pants. Jurisdikcijas saglabāšana

Ja pēc tiesvedības ierosināšanās lietas dalībnieki maina dzīvesvietu, notiek izmaiņas strīdīgā jautājuma stāvoklī un tiesvedības priekšmeta maiņa, jurisdikcija un kompetence, ko nosaka *lis pendens* ierosināšanas brīdī, nemainās.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 EL un TP (turpmāk tekstā – “prasītāji”) cēla prasību iesniedzējtiesā, lūdzot atzīt ar banku *Caixabank, S. A.* (turpmāk tekstā – “atbildētāja”) noslēgto hipotekārā aizdevuma līgumu par daļēji spēkā neesošu.
- 2 Prasības pieteikuma daļā, kas attiecas uz tiesvedības priekšmeta vērtību, prasītāji norādīja, ka tas nav noteikts naudas izteiksmē saskaņā ar *Ley de Enjuiciamiento Civil* [Civilprocesa likuma] (turpmāk tekstā – “*LEC*”) 253. panta noteikumiem. Rīkojumā par prasības pieņemšanu izskatīšanai tiesvedis norādīja šādi: “attiecībā uz tiesvedības veidu prasītāji atbilstoši *LEC* 253. panta 2. punkta noteikumiem ir norādījuši, ka, tā kā prasījuma vērtība nav noteikta naudas izteiksmē, prasība ir jāizskata parastajā tiesvedībā saskaņā ar *LEC* 249. pantu”.
- 3 2018. gada 29. novembrī iesniedzējtiesa pasludināja spriedumu, kurā atzina hipotekārā aizdevuma līgumu par daļēju spēkā neesošu, ciktāl tas attiecas uz vienošanos saistībā ar valūtu, un piesprieda atbildētājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 4 Pēc šī tiesas nolēmuma, ar ko atzīta noteikuma spēkā neesamība tā negodīguma dēļ, pasludināšanas tika uzsākta atsevišķa tiesvedība saistībā ar tiesāšanās izdevumu apmēra noteikšanu, ko izskatīja tiesvedis. Ar 2019. gada 1. oktobra rīkojumu viņš apmierināja atbildētājas pieteikumu par tiesāšanās izdevumu apmēra noteikšanu. Minētajā rīkojumā ir noteikts, ka tiesvedības priekšmeta vērtība, kura ir jāizmanto, lai noteiktu prasītāju advokātes honorāru daļu, kas ir jāatlīdzina atbildētājam, ir 30 000 EUR, un tiesvedības priekšmeta vērtība, uz kuras pamata ir jānosaka juridiskā pārstāvja atlīdzība, ir 18 000 EUR. Šis tiesvedības priekšmeta vērtības, ciktāl runa ir par prasītāju advokātes honorāru, izriet no *Criterios orientadores del Ilustre Colegio de la Abogacía de Barcelona relativo a los casos de cuantía indeterminada* [Barselonas Advokātu kolēģijas pamatkritērijos, kas piemērojami, izskatot gadījumus, kuros prasījuma vērtība nav noteikta] paredzētā 15. kritērija, un, ciktāl runa ir par juridiskā pārstāvja atlīdzību, no *LEC* 394. panta 3. punkta noteikumiem.

- 5 Prasītāji pārsūdzēja 2019. gada 1. oktobra rīkojumu iesniedzējtiesā, jo uzskata, ka valsts tiesību akti un judikatūra, uz ko ir balstīts minētais rīkojums attiecībā uz tiesāšanās izdevumu apmēra noteikšanu, nav saderīgi ar Savienības tiesisko regulējumu negodīgu noteikumu jomā.
- 6 Tā kā iesniedzējtiesai ir šaubas par to, kā ir jāizlemj šī pārsūdzība, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai minētos prejudiciālos jautājumus.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 7 Prasītāji uzskata, ka šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu patērētāju tiesību aizsardzību. Pēc viņu domām, izdevumu (kas ir noteikti vai nenoteikti prasības celšanas brīdī), kuru apmēru nosaka atbilstoši strīdā iesaistītajām ekonomiskajām interesēm, samazināšana ir pretrunā efektivitātes principam, jo tā rada būtisku slogu patērētājam saistībā ar izdevumiem un tādējādi tiek pārkāpts Direktīvas 93/13/EEK 6. panta 1. punktā nostiprinātais negodīgu noteikumu saistoša spēka neesamības princips, pieļaujot situāciju, kurā patērētājam var tikt likts atlīdzināt tiesāšanās izdevumus tiesvedībā, kurā noteikums tika atzīts par negodīgu. Prasītāji atsaucas uz Tiesas 2016. gada 21. decembra sprieduma *Gutiérrez Naranjo* u.c. (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980) 61. punktu, kurā ir nospriests, ka nevar būt nekādas ietekmes uz patērētāju, kas nozīmē “patērētāja tiesiskā un faktiskā stāvokļa atjaunošanu, kāds tam būtu bijis, ja šī noteikuma nebūtu bijis”.
- 8 Turklāt prasītāji uzskata, ka minētais samazinājums varētu radīt diskriminējošu situāciju salīdzinājumā ar citiem patērētājiem, kas paliek neietekmēti tiesvedībās, kurās noteikums ir atzīts par spēkā neesošu tā negodīguma dēļ, un salīdzinājumā ar finanšu iestādēm, kas Spānijā savas izmaksas vēsturiski ir aprēķinājušas, ņemot vērā visu summu, kas ir jāmaksā piedziņas vēršanas uz hipotekārā aizdevuma nodrošinājumu procedūrās. Attiecībā uz finanšu iestādēm prasītāji uzskata, ka ar šo pušu nevienlīdzību varētu tikt pārkāpts līdzvērtības princips, saskaņā ar kuru salīdzināmās valsts tiesību situācijās (šajā gadījumā, piedziņas vēršanas uz hipotekārā aizdevuma nodrošinājumu procedūrā, ko uzsāk finanšu iestādes) ir jāpiemēro tādi paši noteikumi, kas neizraisa nelabvēlīgāku situāciju, šajā gadījumā – patērētājiem. Visbeidzot viņi apgalvo, ka atlīdzināmo izdevumu summas samazināšanai par labu pārdevējam vai piegādātājam, kurš izstrādāja negodīgus noteikumus, varētu būt nevis atturoša iedarbība, bet šī samazināšana var kļūt par stimulu negodīgu noteikumu iekļaušanai līgumos un tādējādi izraisīt lielu skaitu tiesvedību.
- 9 Atbildētāja uzskata, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav jāiesniedz. Pēc tās domām, nepastāvot juridiskas šaubas saistībā ar konkrētas Savienības tiesību normas interpretāciju un valsts tiesību sistēmā esot skaidri noteikts regulējums par konkrētu tiesāšanās izdevumu apmēru. Tā arī apgalvo, ka Eiropas Savienības Tiesai nav kompetences lemt par jautājumiem, kas saistīti ar tiesāšanās izdevumiem.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 10 Pirmkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar *Tribunal Constitucional* [Konstitucionālās tiesas] un *Tribunal Supremo* [Augstākās tiesas] judikatūru, ko ievēroja tiesvedis, izdodot 2019. gada 1. oktobra rīkojumu, tiesvedības priekšmeta vērtība ir jānosaka prasības pieteikumā, proti, tiesvedības ierosināšanas brīdī. Kad šī vērtība ir noteikta, ja starp lietas dalībniekiem nav radušās domstarpības, šis procesuālais elements tiek saglabāts [*perpetuatio*] vai fiksēts, un to bez izmaiņām izmanto citās tiesvedības stadijās vai instancēs, neļaujot lietas dalībniekiem grozīt šo apmēru, kas ir galīgi noteikts tiesvedības sākumā, ceļot prasības vai apstrīdot tiesāšanās izdevumu apmēra noteikšanu. Iesniedzējtiesai ir šaubas par šīs judikatūras saderību ar Savienības tiesībām.
- 11 Tādējādi iesniedzējtiesa jautā, vai nostāja – saskaņā ar kuru tas, ka prasītājs norāda tiesvedības priekšmeta vērtību kā nenoteiktu naudas izteiksmē, ja šādu norādi neapstrīd atbildētājs, ir prasītāja paša akts, kas liedz noteikt prasījumu ekonomisko vērtību tiesvedībā, kurā tiek apstrīdēts noteiktais tiesāšanās izdevumu apmērs, lai arī prasībā iesaistīto ekonomisko interešu kritērijs ir kritērijs tiesvedības priekšmeta vērtības noteikšanai (*LEC* 251. pants), – ir pretrunā Direktīvas 93/13/EEK 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam, jo tādējādi nav iespējams atjaunot tiesisko un faktisko stāvokli, kāds patērētājam būtu bijis, ja nebūtu minētā noteikuma, lai gan par labu patērētājam ir pieņemts tiesas nolēmums par noteikuma atzīšanu par negodīgu, un netiek atcelta nepamatota procesuāla prasība saistībā ar atlīdzināmo izdevumu ierobežojumu, lai gan šāda atcelšana garantētu patērētājam piemērotākus un efektīvākus līdzekļus savu tiesību likumīgai īstenošanai.
- 12 Otrkārt, iesniedzējtiesai ir šaubas par *LEC* 394. panta 3. punkta saderību ar Direktīvas 93/13/EEK 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu. Proti, iesniedzējtiesa jautā, vai ar šo valsts tiesību normu atļautais tiesāšanās izdevumu samazinājums ir saderīgs ar Savienības tiesībām, jo tas nozīmē patērētāja tiesību uz atlīdzību tvēruma ierobežojumu saistībā ar tiesāšanās izdevumiem, kas radušies pārdevēja vai piegādātāja nelikumīgas un negodīgas rīcības dēļ. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai minētā valsts tiesību norma ir saderīga ar efektivitātes principu, proti, vai tā nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību īstenošanu tiesā, kas patērētājiem piešķirtas Savienības tiesībās, ar šo tiesību normu nosakot ierobežojumu patērētājam, kura tiesības tika atzītas tiesā, tādējādi, ka viņam ir jāuzņemas daļa no tiesāšanās izdevumiem tiesvedībā, kas ierosināta pārdevēja vai piegādātāja prettiesiskas rīcības dēļ, ko arī ir atzinusi tiesa, un tas izpaužas kā daļēja savu tiesāšanās izdevumu segšana, kas nešķiet esam pamatoti.